# BIODIVERSITET, AREALANVENDELSE OG SKOVBRUG

Dette faktablad forklarer, hvad EU gør for at beskytte og genoprette biodiversitet, økosystemer, jordbund og skove. Her kan du læse om de forskellige strategier for biodiversitet, skove og jordbund og de vigtigste internationale aftaler, der er retningsgivende for EU's politik på dette område. Faktabladet giver derefter et overblik over de vigtigste retsakter om biodiversitet, udnyttelse af vilde dyr og planter, invasive ikkehjemmehørende arter, deling af fordele, arealanvendelse og skovbrug. Det beskriver også, hvordan EU-budgettet finansierer biodiversitetsprojekter.

## RETSGRUNDLAG

— Artikel 3 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) fastsætter, at havets biologiske ressourcer henhører under den fælles fiskeripolitik under EU's enekompetence.

— I henhold til artikel 11 i TEUF skal miljøbeskyttelse integreres i udformningen og gennemførelsen af EU's mål og politikker.

— Artikel 191 og 192 i TEUF fastsætter målene for EU's miljøpolitik og de beslutningsprocedurer, der anvendes til at indfri dem.

— Artikel 193 i TEUF giver medlemsstaterne mulighed for at indføre strengere miljøbeskyttelsesforanstaltninger, så længe de er i overensstemmelse med traktaterne.

## MÅLSÆTNINGER FOR EU'S POLITIK FOR BIODIVERSITET, AREALANVENDELSE OG SKOVBRUG

### A. EU's biodiversitets- og arealanvendelsesstrategier

Den 11. december 2019 fremlagde Kommissionen den europæiske grønne pagt, som er en ambitiøs pakke af foranstaltninger, der skal gøre EU kulstofneutralt senest i 2050. Den europæiske grønne pagt blev suppleret med tre strategier for biodiversitet, skove og jordbund.

— Biodiversitetsstrategien for 2030 (offentliggjort den 20. maj 2020) har til formål at bringe biodiversiteten på vej mod genopretning senest i 2030 ved at tackle de fem hovedårsager til biodiversitetstab (ændringer i anvendelsen af land- og havområder, overudnyttelse, klimaændringer, forurening og invasive ikkehjemmehørende arter).

— Skovstrategien for 2030 (offentliggjort den 16. juli 2021) har til formål at tilpasse Europas skove til nye forhold, ekstremt vejr og den betydelige usikkerhed, som klimaændringerne medfører. På den måde vil skovene fortsat kunne opfylde deres socioøkonomiske funktioner, støtte økosystemer og bidrage til at fjerne $CO_2$ fra atmosfæren. I strategien finder man desuden foranstaltninger til at støtte skovrydningsfrie værdikæder.

— Jordbundsstrategien for 2030 (offentliggjort den 17. november 2021) fokuserer på at udnytte de mange fordele, som en sund jordbund giver, herunder bæredygtig fødevareproduktion, biodiversitet og modstandsdygtighed over for klimaændringer.

De ovennævnte dokumenter fastsætter bl.a. følgende mål:

— retlig beskyttelse af mindst 30 % af EU's landområde og 30 % af EU's havområde senest i 2030

— ingen forringelse af bevaringsstatus for levesteder eller arter og god bevaringsstatus eller i det mindste tegn på forbedring for mindst 30 % af arterne senest i 2030

— god tilstand for alt overfladevand og meget god tilstand for alt grundvand senest i 2027

— ingen omlægning af naturlige arealer til kunstig anvendelse ("nul nettoarealinddragelse") senest i 2050

— plantning af tre milliarder nye træer senest i 2030.

Disse tre strategier blev i januar 2023 suppleret med en meddelelse fra Kommissionen med titlen "Revision af EU's bestøverinitiativ – En ny pagt for bestøvere". Den bygger videre på EU's bestøverinitiativ fra 2018 og fastsætter mål for 2030 og relaterede foranstaltninger under tre prioriteter: 1) forbedring af bevarelsen af bestøvere og tackling af årsagerne til tilbagegangen i antallet af bestøvere, 2) større viden og 3) mobilisering af samfundet og fremme af strategisk planlægning og samarbejde.

**B. EU's internationale forpligtelser vedrørende beskyttelse af biodiversitet**

En række internationale traktater har til formål at bevare biodiversitet og levesteder og bekæmpe skovrydning. EU har navnlig ratificeret følgende internationale konventioner, som er retningsgivende for EU's indsats på disse områder:

— konventionen om international handel med udryddelsestruede vilde dyr og planter (CITES) fra 1973

— FN's konvention om klimaændringer fra 1992

— FN's konvention om biologisk mangfoldighed fra 1992

— Parisaftalen fra 2015

— den globale Kunming-Montreal-ramme for biodiversitet fra 2022

— FN-aftalen om bevaring og bæredygtig udnyttelse af havets biologiske mangfoldighed i områder uden for national jurisdiktion (BBNJ-aftalen) fra 2023

EU er også part i adskillige mere specifikke internationale og regionale konventioner, navnlig:

— Ramsarkonventionen fra 1971 om vådområder af international betydning, navnlig som levesteder for vandfugle

— Helsingforskonventionen fra 1974 om beskyttelse af havmiljøet i Østersøområdet

— Barcelonakonventionen fra 1976 om beskyttelse af Middelhavet mod forurening

— Bonnkonventionen fra 1979 om beskyttelse af migrerende arter af vilde dyr

— Bernkonventionen fra 1981 om beskyttelse af Europas vilde dyr og planter samt naturlige levesteder

— konventionen om beskyttelse af Alperne fra 1991.

## RESULTATER AF EU'S POLITIK FOR BIODIVERSITET, AREALANVENDELSE OG SKOVBRUG

### A. Bevarelse og genopretning af biodiversitet og økosystemer

Habitatdirektivet (direktiv 92/43/EØF) og fugledirektivet (direktiv 2009/147/EF) udgør hjørnestenene i EU's politik for bevarelse af biodiversitet. De etablerer Natura 2000-nettet af beskyttede områder og giver medlemsstaterne ansvaret for at opretholde og genoprette levesteder og/eller arter, der forekommer der. Med et samlet areal på over 1 295 000 $km^2$ og flere end 27 000 områder på land og i havet er Natura 2000 det største sammenhængende net af beskyttede områder i verden.

Beskyttelsen af havets biodiversitet henhører anvendelsesområdet for havstrategirammedirektivet (direktiv 2008/56/EF), som pålægger medlemsstaterne at sikre en god miljøtilstand i EU's havområder senest i 2020 og beskytte det ressourcegrundlag, som havrelaterede økonomiske og sociale aktiviteter afhænger af. Desuden offentliggjorde Kommissionen i 2025 et forslag om bevarelse og bæredygtig udnyttelse af havets biologiske mangfoldighed i områder uden for national jurisdiktion. Forslaget har til formål bedre at beskytte havets biodiversitet på åbent hav, hvilket er en af EU's forpligtelser i henhold til FN's BBNJ-aftale fra 2023.

Tilsvarende har vandrammedirektivet (direktiv 2000/60/EF) til formål at sikre sunde ferskvandsområder ved at regulere forurenende stoffer og kræve, at medlemsstaterne forebygger forringelse eller (hvis det er nødvendigt) genopretter vandområder til en tilstand, der er egnet til at understøtte behovene hos både vilde dyr og mennesker. Kommissionen foreslog en ændring af dette direktiv i 2022 for bl.a. at indføre strengere standarder for akut toksiske og persistente kemikalier.

Som led i EU's biodiversitetsstrategi for 2030 vedtog Parlamentet og Rådet i juni 2024 forordningen om naturgenopretning (forordning (EU) 2024/1991) for at genoprette økosystemer, der har lidt skade, og bringe naturen tilbage i hele Europa fra landbrugsjord og have til skove og bymiljøer. Målet er at genoprette mindst 20 % af EU's landområder og 20 % af dets havområder senest i 2030 samt alle økosystemer, som har behov for at blive genoprettet, senest i 2050. Loven trådte i kraft i august 2024 og pålægger medlemsstaterne at udarbejde nationale genopretningsplaner for at forfølge disse mål, samtidig med at de får fleksibilitet til at tage hensyn til deres nationale forhold.

På trods af denne solide lovgivningsmæssige ramme vurderede Det Europæiske Miljøagentur (EEA) i sin 2025-rapport om Europas miljø, at biodiversiteten i Europa er blevet ringere og i 2025 var i en "dårlig tilstand på tværs af land-, ferskvands- og havøkosystemer". Faktisk har kun 27,5 % af arterne og 14,7 % af levestederne en "god" bevaringsstatus. Selv om situationen forventes at blive bedre i løbet af de næste 10–15 år, gav EEA udtryk for "alvorlig bekymring" over fremtiden for EU's økosystemer

og opfordrede medlemsstaterne til "at gennemføre miljølovgivningen fuldt ud og effektivt" for at lukke huller i gennemførelsen.

### B. Udnyttelse af og handel med vilde dyr og planter

CITES-konventionen regulerer den internationale handel med vilde dyr og planter, nærmere betegnet (gen-)udførsel og indførsel af levende og døde dyr og planter, på grundlag af en ordning med tilladelser og certifikater. Alle EU's medlemsstater er parter i CITES, og EU selv har været part siden 2015. Forordningen om beskyttelse af vilde dyr og planter (forordning (EF) nr. 338/97), som senest blev ændret i 2023, gennemfører CITES-konventionens mål, principper og bestemmelser i EU-retten. En gennemførelsesforordning fastsætter importregler: Gennemførelsesforordning (EU) 2025/6 forbyder indførsel i Unionen af visse arter af vilde dyr og planter.

Desuden skal medlemsstaterne i henhold til direktivet om miljøkriminalitet (direktiv (EU) 2024/1203) kriminalisere handel med og import af de arter, der er opført i bilag A, B og C til forordningen om beskyttelse af vilde dyr og planter.

### C. Invasive ikkehjemmehørende arter

En invasiv ikkehjemmehørende art er en art, der indføres uden for det geografiske område, hvor den forekommer naturligt, og som truer eller har en indvirkning på biodiversiteten eller relaterede økosystemer. Strammere kontrol med invasive ikkehjemmehørende arter er en del af EU's biodiversitetsstrategi for 2030. Invasive ikkehjemmehørende arter forårsager skader for milliarder af euro hvert år i EU, ikke kun på økosystemer, men også på afgrøder og dyrebestande, hvilket ødelægger den lokale økologi og indvirker på menneskers sundhed.

Forordningen om invasive ikkehjemmehørende arter (forordning (EU) nr. 1143/2014) tager sigte på – gennem forebyggelse, tidlig varsling og hurtig reaktion – at beskytte hjemmehørende biodiversitet og at minimere og afbøde sådanne arters indvirkning på menneskers sundhed og økonomi. Forordningen indeholder en liste over invasive ikkehjemmehørende arter, som er problematiske for EU, og som medlemsstaterne skal træffe de nødvendige forebyggelses-, håndterings- og udryddelsesforanstaltninger imod.

Desuden skal medlemsstaterne i henhold til direktivet om miljøkriminalitet kriminalisere økonomisk udnyttelse eller spredning af invasive ikkehjemmehørende arter, hvis sådanne aktiviteter er i strid med de restriktioner, der er fastsat i forordningen om invasive ikkehjemmehørende arter.

### D. Adgang til genetiske ressourcer samt fordeling af fordele

Forordningen om adgang til genetiske ressourcer og fordeling af fordele (forordning (EU) nr. 511/2014) blev vedtaget for at gennemføre Nagoyaprotokollen om adgang og fordeling af fordele. I henhold til denne forordning kan genetiske ressourcer og traditionel viden, der knytter sig til sådanne ressourcer, kun overføres og anvendes på gensidigt aftalte vilkår mellem brugerne (virksomheder, private samlere og institutioner) og myndighederne i oprindelseslandet.

### E. Arealanvendelse, ændringer i arealanvendelse og skovbrug

Sektoren for arealanvendelse, ændringer i arealanvendelse og skovbrug (LULUCF-sektoren) omfatter forvaltning af dyrkede arealer, bebyggelse, græsarealer, skove og

vådområder samt ændringer i deres anvendelse (f.eks. gennem skovrydning eller dræning af tørveområder). Selv om sektoren udleder drivhusgasser, kan den også absorbere $CO_2$ fra atmosfæren.

Indtil 2020 skulle medlemsstaterne i henhold til Kyotoprotokollen sikre, at drivhusgasemissioner fra arealanvendelse blev opvejet af en tilsvarende absorption af $CO_2$. EU har fastsat denne "no-debit"-regel for perioden 2021-2030 i LULUCF-forordningen (forordning (EU) 2018/841). Denne forordning blev ændret i april 2023 for at fastsætte et nyt 2030-mål i overensstemmelse med den europæiske grønne pagt. Målet er navnlig at udvide EU's kulstofdræn med 15 %, hvilket svarer til at fjerne yderligere 310 mio. ton $CO_2$-ækvivalenter fra atmosfæren.

Desuden fastlægger direktivet om jordbundsovervågning (direktiv (EU) 2025/2360) en fælles ramme for overvågning og vurdering af jordbundens sundhed og modstandsdygtighed og forvaltning af forurenede områder. I overensstemmelse med EU's jordbundsstrategi har direktivet til formål at bidrage til ikkebindende mål om sunde jordbunde i hele EU senest i 2050 og nul nettoarealinddragelse senest i 2030. Direktivet trådte i kraft i 2025 og skal være gennemført i national ret af medlemsstaterne senest i 2028.

På trods af disse bestræbelser anslog EEA i sin 2025-rapport om Europas miljø, at arealinddragelsen steg med 14 % mellem 2005 og 2023. Samtidig voksede skovarealerne med 4 % og vådområderne med 1 % – på bekostning af de dyrkede arealer (-5 %) og græsarealerne (-1 %). Da efterspørgslen efter arealanvendelse forventes at stige i fremtiden, anbefaler EEA, at man undersøger løsninger med flersidig arealanvendelse for at forebygge potentielle konflikter, men agenturet bemærker, at EU's mål om "nul nettoarealinddragelse senest i 2050" sandsynligvis ikke vil blive opfyldt.

### F. Skove og skovrydning

EU har næsten 182 millioner hektar skov og træbevoksede arealer, som dækker 43 % af dets landområde (næsten 30 % af overfladearealet i Natura 2000-nettet), og derfor findes der en række EU-foranstaltninger, som har til formål at beskytte skovene.

Tømmerforordningen (forordning (EU) nr. 995/2010) fastsætter betingelserne for, at træ og træprodukter kan bringes i omsætning på EU-markedet, og forbyder salg af ulovligt fældet træ.

Forordningen om skovrydningsfrie produkter (forordning (EU) 2023/1115) har til formål at mindske EU's indvirkning på skovrydning og skovforringelse, drivhusgasemissioner og tab af biodiversitet på globalt plan. Den sikrer, at visse produkter kun bringes i omsætning på EU-markedet eller eksporteres, hvis de er skovrydningsfrie, er produceret i overensstemmelse med den relevante lovgivning i produktionslandet og er omfattet af en due diligence-erklæring. Forordningen blev senest ændret i 2025 for bl.a. at medtage en forenklet ordning for mikrovirksomheder og små operatører og mindske byrden for operatører i efterfølgende omsætningsled og udsætte dens ikrafttræden til den 30. december 2026.

### G. Finansielle instrumenter

I overensstemmelse med en interinstitutionel aftale om budgetspørgsmål fra 2020 sigter EU mod at bruge 7,5 % af sit budget for 2024 og 10 % af sit budget for 2026-2027 på biodiversitet. Det svarer til i alt 112,7 mia. EUR.

Siden 1992 har EU's særlige finansieringsinstrument på miljøområdet været programmet for miljø- og klimaindsatsen (LIFE). Den nuværende fase af LIFE-programmet, der dækker perioden 2021-2027, har et budget på 2 143 mia. EUR til støtte for projekter vedrørende "natur og biodiversitet", nemlig Natura 2000-nettet.

Andre EU-budgetprogrammer og -instrumenter støtter biodiversitet. Navnlig bidrager den fælles landbrugspolitik med 57 % af alle biodiversitetsrelaterede udgifter, hovedsagelig gennem søjle II (Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikterne). Andre væsentlige kilder til biodiversitetsudgifter er Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og Samhørighedsfonden (ca. 14 % af alle udgifter) og den midlertidige genopretnings- og resiliensfond (ca. 10 %).

I juli 2025 fremlagde Kommissionen sine forslag til EU's næste langsigtede udgiftsplan for perioden 2028-2034. Forslagene omfattede ikke et specifikt udgiftsmål for biodiversitet, men et bredere mål på 35 % for klima- og miljømål. Kommissionen foreslog også, at LIFE-programmet indstilles, og der i stedet ydes støtte til miljøprojekter gennem nationale og regionale partnerskabsplaner samt gennem en ny Europæisk Fond for Konkurrenceevne.

## EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

Parlamentet har i lang tid støttet EU's politikker vedrørende beskyttelse af biodiversitet og bekæmpelse af klimaændringer.

- I september 2010 vedtog Parlamentet en beslutning om gennemførelsen af EU-lovgivning til bevarelse af biodiversitet i lyset af målet efter 2010. I beslutningen udtrykte Parlamentet dyb bekymring over, at den internationale politiske dagsorden ikke på nogen måde prioriterede at standse tabet af biodiversitet, og der blev opfordret til forbedret forvaltning af biodiversitet i både interne og eksterne sammenhænge.
- I oktober 2015 opfordrede Parlamentet i en beslutning med titlen "På vej til en ny international klimaaftale i Paris" til vedtagelse af Parisaftalen, idet det mindede om, at klimaændringerne fremskynder tabet af biodiversitet, og bemærkede, at arealanvendelse "har store omkostningseffektive muligheder for afbødning og fremme af modstandsdygtigheden".
- I november 2016 vedtog det en beslutning om handlingsplanen for bekæmpelse af ulovlig handel med vilde dyr og planter med henblik på at bekæmpe denne organiserede og ødelæggende kriminalitet, da den udgør en trussel mod biodiversiteten ved at bringe mange arter til randen af udryddelse. Desuden blev der lagt vægt på vigtigheden af det globale samarbejde mellem oprindelseslande, transitlande og bestemmelseslande.
- I en beslutning fra oktober 2020 kom Parlamentet med henstillinger til Kommissionen om en EU-retlig ramme for at standse og vende den EU-anførte

globale skovrydning. Dette førte til, at Kommissionen fremlagde et forslag til forordning om skovrydningsfrie produkter i november 2021.

— I juni 2021 vedtog Parlamentet en beslutning om EU's biodiversitetsstrategi for 2030 – Naturen skal bringes tilbage i vores liv. Her krævede Parlamentet, at man gjorde 30 % af EU's land- og havområder til beskyttede områder, fastsatte bindende mål for biodiversiteten i byerne såsom grønne tage på nye bygninger og traf hasteforanstaltninger for at standse nedgangen i bestanden af bier og andre bestøvere (dette blev taget op af Kommissionen i januar 2023).

— I 2022 vedtog det sin initiativbeslutning om beskyttelse af skove og økosystemer og forøgelse af deres modstandsdygtighed, hvori det opfordrede til at øge skovenes strukturelle, funktionelle og sammensætningsmæssige mangfoldighed og insisterede på, at monokulturer ikke bør støttes med EU-midler.

— I 2022 iværksatte det en lovgivningsinitiativprocedure med henblik på at ændre traktaterne, hvor det opfordrede til, at EU gives enekompetence med hensyn til miljø og biodiversitet samt forhandlinger om klimaændringer.

— I november 2023 vedtog det sin beslutning om det reviderede bestøverinitiativ, hvori det understregede nødvendigheden af at lukke hullerne i EU's centrale sektorpolitikker til bekæmpelse af nedgangen i bestøvere. Det opfordrede til at medtage foranstaltninger til beskyttelse af bestøvere i relevante EU-politikker og til senest pr. 2027 at forbyde import af landbrugsprodukter fremstillet ved hjælp af pesticider, der er forbudt i EU.

— Endelig har Parlamentet vist stor interesse for biodiversitetsforhandlinger på globalt plan og sendte bl.a. en delegation af medlemmer til COP15- og COP16-møderne under konventionen om den biologiske mangfoldighed.

Dette faktablad er udarbejdet af Temaafdelingen om Omstilling, Innovation og Sundhed. Du kan finde yderligere oplysninger om dette emne på webstedet for Udvalget om Miljø, Klima og Fødevaresikkerhed.

Axel GRISLIN
04/2026